

PREUREĐENJE GRADSKOG MUZEJA KORČULA

Maro Grbić, Zagreb
maro@marogrbić.com

Dva desetljeća nakon početaka istraživanja zgrade, višegodišnjeg projektiranja i trogodišnjeg izvođenja radova u Korčuli je u ljeto 2021. otvoren novouređeni Gradski muzej. Korčula je konačno dobila ustanovu koja može biti primjeren dio turističke ponude i stalno mjesto obrazovanja i prezentiranja baštine. Nova zgrada je tehnički uporabno veliki napredak prema prijašnjem stanju, zaposlenici imaju bolje uvjete rada, a posjetioци komfor koji je poželjan (klimatizacija, zahodi, sigurnosna oprema). Dok su se izvodili radovi muzej je bio preseljen u praznu palaču Arneri gdje su improvizirano bili izloženi predmeti grupirani po zbirkama (brodogradnja, arheologija, namještaj itd). Privremeni postav u nedovršenoj zgradi je nakrcavanjem predmeta očitovao sakupljački duh iskazivanja lokalnog bogatstva tipičan za zavičajne muzeje, pa je imao šarma i atraktivnosti. Novouređen muzej ima oko 590 mq (iskoristivo za postav oko 500), a trošak uređenja je oko 15 milijuna HRK (oko 3400 EUR/mq). Predviđeni trošak građevinskih radova je 2009. bio oko 3,3 milijuna HRK. Zbog nedostatnog vođenja dokumentacije grad Korčula je platio većinu iznosa, umjesto da je iz EU fondova naplaćeno 82% kako je bilo predviđeno cjelokupnim projektom.

Kako s muzejem surađujem od 1982. i dijelom poznajem korčulansku baštinu, na inicijativu uredništva 'Lanterne' sam razmotrio početno stanje, radove i učinak obnove.

Početak

U Korčuli je 1954. u duhu poslijeratne obnove i prosvječivanja organizirana velika izložba povijesti brodogradnje, poljoprivrede i ratne povijesti (NOB),

Korčula je konačno dobila ustanovu koja može biti primjeren dio turističke ponude i stalno mjesto obrazovanja i prezentiranja baštine. Nova zgrada je tehnički uporabno veliki napredak prema prijašnjem stanju, zaposlenici imaju bolje uvjete rada, a posjetioци komfor koji je poželjan.

a dio izložbe o kamenoklesarstvu i izgradnji grada je izložen u prizemlju palače Gabrieli¹. Tako velika izložba je ubrzala skupljanje povijesne građe za korčulanski muzej, pa je 1957. zalaganjem Cvita Fiskovića, Vinka Foretića i Stijepa Ivančevića otvoren Gradski muzej Korčule (GMK) u palači Gabrieli–Ismaeli. Tih godina je otvorena i Opatska zbirka u biskupskoj palači zalaganjem don Iva Matijace i slikara Ljube Babića. Time je Korčula dobila dvije reprezentativne muzejske ustanove koje su idućih desetljeća kao jedini muzeji na dalmatinskim otocima, zadržale prvotni opseg i način prezentacije.

Zgrada muzeja je sklop nekoliko srednjovjekovnih zgrada uz kaniželu, uz koje je početkom

¹ Iako se to ustalilo, naziv palače/roda ne navodim u pogrešnom obliku „Gabrielis“ ili „Gabriellis“.

Ulaz u muzej. Foto: autor

XVI. stoljeća za vlasništva obitelji Gabrieli i Ismaeli izgrađena nova fasada prema trgu i južnoj ulici, vrlo slikovita i razrađenog oblikovanja, najkvalitetnija u gradu. Zgrada je bila tipična gradska kuća s nezavisnim ulazima s trga za poslovne prostore u prizemlju, te bočnim ulazom na stambene katove. Kuća je pregrađena u XIX. stoljeću, pa je glavni ulaz u cijelu zgradu uređen s trga, a ulaz na katove kroz unutarnji portal renesansnog oblikovanja.

Uređenje GMK kao ambijentalnog muzeja opće povijesti je malo mijenjano tijekom 60 godina, pa je zastarjelost opreme i postava bila u sve većem raskoraku s turističkom potražnjom i novijim muzejskim smjernicama i postavima. Zato se krenulo u planiranje obnove muzeja.

Projektiranje i gradnja

U razmišljanjima o uređenju muzeja se krenulo od spomeničke vrijednosti zgrade, ali se nije istovremeno razmatralo kakav gradski muzej Korčula treba, hoće li to biti muzej grada ili muzej otoka, da li je to povijesni muzej ili prezentacija kulturnih djelatnosti na otoku. Kako su zbirke muzeja tijekom pola stoljeća sakupljene kao zavičajne zbirke raznih sadržaja, tako se i u razmišljanjima

o novom postavu krenulo od starog stanja: od svega po malo. Za osmišljavanje novog muzeja nije angažiran niti jedan muzeolog niti je napravljen razrađen muzeološki program, nego se krenulo od projektiranja građevinskih radova što se otešlo više od desetljeća.

Palača Gabrieli je precizno arhitektonski snimljena 2002., no zgrada nije analitički razmatrana, obavljani su tek početni istraživački radovi, skinuta je žbuka s nekoliko zidova što je otkrilo tragove dijela pregradnji i uređenja, ali se materijalna i arhivska istraživanja nisu nastavila do pune rekonstrukcije povijesti zgrade. Kako povijesni slojevi zgrade nisu razlučeni niti valorizirani, pa nije bilo ni utemeljenih, razrađenih i detaljnih konzervatorskih smjernica, projektiranju građevinske obnove pristupilo se kao novogradnji u staroj zgradi bez obaziranja na povijesne i ambijentalne vrijednosti.

Glavni projekt je izradio Dražen Colnago 2007. tehnički na razini idejnog projekta u mjerilu 1:100 bez razrade detalja. Tim projektom je predviđeno poništavanje kamenog stubišta i ulaza na katove kroz renesansni portal. Kako nije bilo sredstava za uređenje, projekt je stajao. Korčula je uspjela u kandidiranju na Europskom fondu za regionalni

Kako povijesni slojevi zgrade nisu razlučeni niti valorizirani, pa nije bilo ni utemeljenih, razrađenih i detaljnih konzervatorskih smjernica, projektiranju građevinske obnove pristupilo se kao novogradnji u staroj zgradi bez obaziranja na povijesne i ambijentalne vrijednosti.

razvoj unutar projekta 'Ruralna poučna, kulturno-etnografska turistička atrakcija' (ukupno skoro 34 milijuna HRK) dobiti dio za uređenje GMK u razdoblju provedbe od 2017. do kraja 2019. godine. Tako je paradigmatički urbani sadržaj (gradska palača i muzej) financiran projektom ruralnog razvoja.

Izvedbeni projekt je kroz nekoliko faza (od 2017. do 2021.) doradio arhitekt Ivo Vojnović koji je 15 godina ranije arhitektonski snimio zgradu, a projekt unutarnjeg uređenja je 2019. izradila Petra Ivanišević Brzulja. Projekti su izrađeni bez razrađenih konzervatorskih smjernica kojima bi se detaljno odredilo kako se pristupa uklanjanju dijelova zgrade i kako treba postupati sa povijesnim slojevima i strukturama. Višegodišnja nesređenost nadležne konzervatorske službe je omogućila nenadzirano projektiranje i izvođenje. Radovi su započeli na proljeće 2018., vodoravne drvene konstrukcije i krovništa su rušeni u jesen 2018., a 2019. su izgrađene nove katne konstrukcije od drvenih greda i armirane betonske ploče. Kako je u glavnom projektu predviđeno rušenje kamenog stubišta iz XX. stoljeća, pri pregradnji je uništen vrijedan kamenarski rad i zatvoren prikladniji uspon na kat kroz lijepo dekorirana vrata (sadašnja vrata prilaza stubištu su povišena bivša vrata podruma). Pri rastakanju zgrade nije bilo konzervatorskog istraživačkog nadzora niti dopunskih istraživanja građevinskih slojeva (s dokumentiranjem razgrađenih i izvađenih elemenata), pa je propuštena prilika da se povijest zgrade temeljito istraži i dokumentira prije prekrivanja novim slojevima.

Jedini sačuvani drveni dio stare zgrade su oslikane grede i obloga poda južne sobe prvog kata.

Vodoravne konstrukcije su napravljene od drvenih greda spregnutih u betonsku ploču usidrenu u zidove, što je upitno iz više razloga: dodatni teret od oko 60 t, progib zbog ograničenog širenja greda, polaganje cjevovoda u betonskoj ploči. Dodavanje betonske ploče na grede, izolacije i slojeva izravnjanja je stvorilo denivelaciju podova. Razlika je riješena s nezgodnim stubama različitih visina, od nekoliko centimetara pa do decimetra, što se dijelom moglo izbjeći prilagođavanjem novog stubišta. Zbog povišenja podova su i kameni dovratnici vizualno skraćeni. Poravnanje i promjena razine poda je prouzročila uvlačenje greda u zid na nekoliko etaža, umjesto naslanjanja na nazidnicu i kamene zupce. U prizemlju je nazidnica postala tanka dekorativna letva preko zubaca, a na prvom katu su zupci ostali daleko ispod stropa. Zidovi su oslabljeni iskopom više desetaka rupa za grede, kao i prepravljanim srednjeg zida prizemlja zamjenom dvaju vrata jednim i podzidavanjem betonskim bloketima umjesto kamenom.

Nove grede u prizemlju i na katovima su ostavljene gole, iako su tokom povijesti stropovi bili uglavnom ožbukani (slična greška je napravljena i pri obnavljanju biskupske palače u Dubrovniku). Nova vidljiva drvena konstrukcija daje prostoru rustikalno ozračje, što je primjereno podrumima i kuhinjama, ali ne i stambenim prostorijama u gradskim palačama. Kako u Korčuli nema sačuvanih izvornih srednjovjekovnih stropova golih greda, nema razloga da se rekonstruirani povijesni prostori ne uređuju u skladu sa zadnjim kvalitetnim (najčešće baroknim ili neostilskim) oblikovanjem.

Svi prozori sa krilima su izrađeni iz jednakih vrlo širokih okvira koji smanjuju svijetlu širinu, pa su prostorije slabije osvjetljene nego prije. Prozori sa suvremenim okovima i debelim šprljcima (prečkama) bi trebali imitirati stare prozore malih stakala, ali niti jedan prozor nema okove na tragu povijesnih mehanizama i oblikovanja, niti elegancijom letava odgovara profinjenom oblikovanju kamenih doprozornika, što je šteta za takvu klasu spomeničke zgrade.

Niti jedan dio zida nije ožbukano kako je to bilo izvorno rađeno (zaravnavanje zidarskom žlicom), pa je nestala draž teksture starih zidova.

Nesklad nastao iz nerazumijevanja restauratorskih i prezentacijskih principa (očuvanje materijala, oblika i obrade) je najdrastičniji na srazu starih kamenih dijelova i novih zagletanih zidova gdje su čak umetnute klupice od poliranog kamena u stare kamene otvore, a gotičko kameno pilo u sobi kustosa ostavlja dojam neuglednog ostatka na glatkom sivom zidu.

Također je šteta da u obnovi nije rekonstruiran dimnjak ognjišta u kuhinji u potkrovlju i cijelo ognjište s dimnjakom na donjem katu, kada je već s vanjske strane zgrade ostao cijeli nadozid bivših ognjišta i dimnjaka (postoje fotografije starog stanja). U unutrašnjosti muzeja se nigdje ne mogu vidjeti povijesni slojevi i tragovi stoljetnih pregradnji, sve je pokriveno ravnom žbukom (ostavljen je samo jedan staklom blindirani prozor u ostatku kanižele). Ako već nije prezentiran niti jedan stariji sloj zidova (niti keramička cijev za kišnicu), moglo se barem crtežom na zidu naznačiti gdje su nekada bili otvori, dimnjaci i ložišta. Jedini stariji očuvani sloj su višebojne zidne dekoracije u salonu na drugom katu. Tako većina prostorija izgleda kao novogradnja, a ne kao muzealizirana palača s talogom stoljeća.

Muzejski sadržaj

Prije izrade projekta uređenja kustosi muzeja ili vanjski konzultanti muzejske struke nisu napravili muzejski program i razradu muzeoloških smjernica za projektiranje, nije izrađen muzeološki projekt koji bi jasno razradio zadatak muzejske prezentacije za projekt interijera, te tako obvezujućim smjernicama (izborom izložaka, relacijama predmeta i smjerovima obilaska) odredio projektantu opseg zahvata. Zato je arhitektonski projekt rađen bez jasno određenih muzejskih potreba (idealno iskazanih kao projektni zadatak na osnovi muzeološkog projekta), te se u biti sveo na građevinski zahvat konstrukcijske obnove zgrade. Bez javnog natječaja idejnih rješenja i probira tipologije novog postava (historiografski, reprezentacijski, atrakcijski), a kada su građevinski zahvati već bili ugovoreni, Grad Korčula je u kolovozu 2017. osnovao radnu skupinu za izradu novog stalnog postava u koju su imenovani povjesničari, arheolozi, istraživači baštine i arhitekt građevinske obnove (Marija Hajdić, Ivo Vojnović, Elsie Ivancich Dunin, Damir Tulić, Dinko Radić, Tonko Barčot, Sani Sardelić i Marija Radovanović). Održano je

samo pet sastanaka i učinak suradnje je oblikovan u tekst 'Projekt unutarnjeg uređenja i muzeološka koncepcija stalnog muzejskog postava GMK' (potpisani autori Petra Ivanišević Brzulja, Martina Jelić, Marija Hajdić, Dinko Radić, Sani Sardelić i Tonko Barčot).

To nije muzeološki strukturiran plan prezentacije muzejske građe i povijesti grada, već je opis zamišljenih pozicija predmeta u postavu. Jedino je u dijelu arheologije razrađen opis postava predmeta i tumačenja, a u ostalim područjima 'Projekt uređenja...' naznačuje novi postav kao skup predmeta iz fundusa, nejasne reprezentacijske i narativne povezanosti, bez stvaranja didaktičkih cjelina usmjerenih prema razumijevanju povijesti ili oblikovanju doživljaja ambijenata i umjetnina. Znanje izabranih povjesničara nije operacionalizirano jer nisu usuglašeno odredili izbor i prezentaciju izložaka, te uglavnom nisu sudjelovali u izradi popratnih tekstova na zidovima, kao ni u izboru i oblikovanju sadržaja na brojnim ekranima.

*Prije izrade projekta uređenja
kustosi muzeja ili vanjski
konzultanti muzejske struke
nisu napravili muzejski
program i razradu muzeoloških
smjernica za projektiranje.
Zato se arhitektonski projekt
sveo na građevinski zahvat
konstrukcijske obnove zgrade.*

Odluka gradske uprave da se opremanje i oblikovanje postava muzeja prepusti arhitektima, bez izvršnog sudjelovanja povjesničara, dizajnera i likovno senzibilnih djelatnika se pokazala temeljno pogrešnom. Renesansna vanjština palače je u opreci s nametljivim oblikovanjem unutrašnjosti, nema sklada između povijesnih slojeva i novih unosa namještaja, opreme i muzeografskih sredstava. Umjesto suzdržanog opremanja soba, nametnuti su

veliki sivi kubusi i glomazne kubične vitrine, a zidovi su obojeni preintenzivnim bojama u neskladu s povijesnim slojevima i izlošcima. Metoda kontrasta se ovdje pokazala pogubna, a prevelika oprema je smanjila ionako oskudan prostor za izložke iz fundusa muzeja.

Uređenje soba grupiranjem predmeta iz pojedine zbirke fundusa (ukupno GMK ima 20 zbirki) ima opravdanja ako je cjelina povezana i jasna. No prezentacija ne može biti zadovoljavajuća bez konteksta i objašnjenja. Tako soba u kojoj su izloženi predmeti iz brodograđevne povijesti nema nikakvo objašnjenje kako se grade brodovi, koliko je ljudi i rada potrebno da bi se napravio plovni objekt i koju ulogu je brodogradnja imala u privredi Korčule. Isto tako je s kamenoklesarskim odjelom u prizemlju: naslagani su kameni fragmenti arhitekture, klesarski alati su nakrcani u kamenicu, bez naznake važnosti klesarskog zanata za razvoj grada te objašnjenja postupaka vađenja te obrade kamena.

Uređenje starih povijesno vrijednih zgrada s materijalima i oblicima koji su u kontrastu s

ostacima povijesti je najlakši način jer se koristi lako dostupna oprema i svakodnevni materijali, ali je ukupni estetski doživljaj povijesnog prostora ugodniji ako je količina unosa novih materijala manja. Ovdje je isticanje novogradnje materijalima i oblicima naglašeno: staklena ograda stubišta umjesto drvene ili željezne, pravokutne sive kutije kao postamenti, police i kamuflaže ekrana i klima uređaja. Upitno je postavljanje talijanskih hrastovih širokih trapeznih parketa s križnim sljubnicama umjesto običnih dužica jer je takav način obrade drveta potpuno stran tradicijskom parketarstvu, te izgled parketa nije u skladu sa starijim muzejskim predmetima i ambijentima.

Iako se prezentacija povijesti Korčule znatno oslanja na ekranske prikaze (ekran je središnji izložak u najvećoj dvorani), niti jedan ekran nije interaktivan, ne može se po želji birati prikaz (teme, područja, slike), pa se većina posjetilaca kratko zadržava pred ekranima kada shvate da ne mogu utjecati na pregledavanje. Vodoravno postavljanje ekrana je neprikladno za gledanje (ekran treba biti okomit na smjer gledanja), a pogotovo u

Soba s maketom grada. Foto: autor

prizemlju gdje je šest ekrana postavljeno kao stol sa stolicama. Na ekranima nema sadržaja koji zbog nedostatka prostora nisu na zidovima, pa se osim gledanja slika ništa ne može doznati o Korčuli.

Postav muzeja nema naglaske, nema istaknute osobito vrijedne predmete, nema istaknut niti jedan predmet od nacionalnog značaja (psefizma, klavir), a nema niti jednu prostoriju pogodnu za odmor i opuštanje tijekom razgledanja (jedina soba sa stolicama nema izložaka).

Dnevna rasvjeta je umanjena (često bespotrebno) zastorima, a električna rasvjeta je tako izvedena da nije moguća jednostavna promjena položaja i vrste svjetiljki. Stubište je obojano u sivo, pa je uz smanjene prozore premalo svjetla da bi dnevna rasvjeta bila dovoljna.

Niti jedan dio postava nije barem malo prilagođen slijepima, čak su i oni predmeti koji se smiju dodirivati (reljefni model otoka, Kršinićevi i Orebovi brončani kipovi, velika kolotura, sablje, željezni kalup za kolače) besmisleno stavljeni u vitrine, a ne postoji ni zvučni vodič niti tekstovi na brajici.

Poigravanje staklenim i sivim kubusima je u znatnom dijelu postava samo sebi svrha, predmeti izloženi iza stakla češće ili nisu izvornici ili nisu osjetljivi, pa odsjaj u staklu samo otežava gledanje. Najgore je u najvećoj sobi s izlazom na balkon, gdje je čitava sredina sobe zauzeta golemim sivim kubusom koji je kućište za ekrane, pa je pogled od ulaza prema prozorima zapriječen prezentacijskim sredstvom, a muzejski predmeti (mačevi) su postali samo dekor.

U središnjoj sobi muzeja slike na platnu su tretirane kao dekoracija, pa su poslagane na zid kao mozaik, bez ikakvog kronološkog, stilskog ili kvalitativnog reda, te su tako slike svetaca posložene gusto uz građanske portrete. Slike bitno različite kvalitete jedna pored druge se slabije percipiraju, pa je dojam prepunjenosti jači od reprezentativnosti.

Veliki stakleni kubusi u sobi brodogradnje nisu proporcionalni vrijednosti izložaka, pa su tako iza stakla velika kolotura, lonac za paklinu, brodska škrinja i komad pulene, a nisu mali brodograđevni alati koji se mogu lako odnijeti. Postamenti i velike vitrine su zauzeli puno prostora koji se mogao bolje iskoristiti za izlaganje zanimljivijih predmeta iz

Iako se prezentacija povijesti Korčule znatno oslanja na ekranske prikaze, niti jedan ekran nije interaktivan. Poigravanje staklenim i sivim kubusima je u znatnom dijelu postava samo sebi svrha, predmeti izloženi iza stakla češće ili nisu izvornici ili nisu osjetljivi, pa odsjaj u staklu samo otežava gledanje. Vitrine su više dekorativni element uređenja, nego protektivna oprema.

brodograđevne zbirke (npr. drugi modeli brodova). Neprimjerena visina izlaganja je česta slabost postava, pa je tako model brodogradilišta izložen prenisko, skoro na podu, a škrinja iza stakla previsoko.

Izvlačenje ladica sa slikama i tekstovima je dobra oprema ako se izlažu originali koji su osjetljivi na svjetlo i dopunjavu već izložene predmete. Ladice nemaju smisla ako su u njima tekstovi koji objašnjavaju izložke jer se tako znatno umanjuje dostupnost teksta, a više posjetilaca ne može istovremeno čitati, dok sama kutija s ladicama zauzima ionako oskudan prostor. Manjak zidnih ploha za tekstove se mogao riješiti interaktivnim ekranom.

GMK nije imao niti jedan izvorni povijesni ambijent, nego su u postavu iz 1957. od sakupljenih predmeta inscenirani građanski salon i kuhinja u potkrovlju. Novi postav zadržava te prostorije kao ambijente, ali uz dodatak nove prezentacijske opreme (projektor, sive kutije s vitrinama) kuhinja izgleda siromašno, a salon pretrpano. U kuhinji tamno obojane potpuno ravno blanjane krovne grede odaju novogradnju bez patine, a od izvornog

ambijenta su sačuvani samo zidna kamena škafa, oblik ognjišta i zidni zahod. Kuhinjski pribor je izložen bez objašnjenja upotrebe, pa djeluje kao dekor bez konteksta.

Poželjno je da se u ambijentima gdje je veća količina izložaka dodaju tekstualna i grafička objašnjenja o predmetima kako ne bi dojam pretrpanosti zagušio vrijednost izložaka. Kako to nije napravljeno za otvorenje, potrebno je postav doraditi. Legende izloženih predmeta su neujednačene strukture, ponegdje nepotpune i pogrešne, a na dosta mjesta i predaleko postavljene za čitanje.

Pregled povijesti Korčule, tzv. lenta vremena je razvučena uzduž stubišta na kosom staklu, pa se slabo zamjećuje i teško čita u cjelini jer stubište nije mjesto zadržavanja, a spoznaja o povijesti grada se stječe rascjepkano kroz katove, a ne simultano u cjelini teksta i grafike. Historiografski gledano, vrlo je upitan izbor događaja za lentu vremena. Naime, nema podataka o stanovništvu i privredi, a spominju se i mitske tvrdnje (Marko Polo) između neujednačenog iskaza političke povijesti. Vrijeme najvećeg razvoja Korčule je naznačeno samo kao SFRJ, uz spomen ljetnog okupljanja filozofa i sportskog događaja, a nema spomena o novim naseljima, hotelima, školama i brodogradilištu.

U postavu muzeja nije prikazan povijesni razvoj zgrade niti su napravljene vizualne rekonstrukcije različitih stanja zgrade kroz stoljeća (a to se moglo da su se analizirali otkriveni slojevi). Propuštena je prilika da se profinjenim i odmjerenim zahvatima sačuva i prezentira čim više povijesnih slojeva, da se povijest grada ilustrira poviješću muzejske zgrade i da se zorno pokažu mijene života.

Cjelokupna obnova palače Gabrieli, istraživanja, nalazi i građevinski zahvati nisu uopće prezentirani, iako je bilo zanimljivih otkrića otvora, cijevi, pregradnji i materijala.

Znatan dio predmeta iz fundusa muzeja nije izložen, a ostali su prazni prostori u prizemlju i na trećem katu. Umjetnine iz fundusa su izložene u maloj sobi (dijelom zeleno obojanoj) u preuskom izboru, iako je na trećem katu veća i bolje osvijetljena prostorija prazna, tek s nekoliko ploča o gradskim društvima. Šteta da ostavština kipara Trpimira Ivančevića s dobrim kipovima iz međuraća

nije dostojnije prikazana, nego je u hodniku usput postavljen samo jedan njegov kip. Apsurd s vitrinama je najočitiiji kod Kršinićevih kipova: osjetljiviji mramorni kip 'Meditacija' je ostavljen vani, a u vitrinu je stavljen neočišćeni brončani kip iz zbirke namijenjene galeriji u palači Arneri. I tu se očituje da su vitrine više dekorativni element uređenja, nego protektivna oprema.

Kucalo s vrata iz palače Arneri, vrlo lijep uradak dekorativnog kiparstva, izloženo je na sivoj imitaciji ulaznih vrata te slabo rasvijetljeno u protusvjetlu prozora, pa se umjesto isticanja kiparske vrijednosti nameću drvene ploče.

Dobro je da je u upotrebu vraćen podrum muzeja, proširen iskopom stijene i povezan s gornjim katovima. Smještaj arheoloških nalaza u podrum i izlaganje u ambijentu neožbukanih zidova s dijelom prirodne stijene daju muzeju pomalo i scenski sadržaj koji svojom artificijelnošću odgovara duhu vremena virtualnih atrakcija. U cijelom postavu je jedino arheološki dio u podrumu razrađeniji, povijesni razvoj je bolje ilustriran i objašnjen. No postav s tekstovima u vitrinama i izlošcima u visini koljena nikako ne omogućava dobro sagledavanje - umjesto da su predmeti primarni, postaju ilustracija tekstovima iznad. Dobro je iskorištena stijena za izlaganje podmorskih nalaza (amfora i sidra), ali su opisi predmeta šturi i nedostaju tipološka objašnjenja nalaza. Oblaganje podrumskog poda parketom uz sivi dravski šljunak (umjesto bijelog iz korčulanskih uvala) i ostatke stijene odaje aranžerski pristup neusklađen s izlošcima.

Nasuprot starom postavu kamenoklesarstva u duhu staretinarstva (gusto naslagani kameni dijelovi arhitekture), u novom postavu su malobrojni kameni dekorativni elementi razmješteni u tri sobe, bez korelacije i objašnjenja svrhe izrade i shema mjesta prvotne ugradnje. Doživljaj kamene plastike je umanjnjen gubljenjem konteksta, pa su tako kapiteli (vjerojatno iz prve katedrale) odloženi na podu zajedno s grbom grada, a najznačajniji korčulanski grb s ulaznih vrata grada, dvostrano oblikovan, stavljen je u nišu tako da se druga strana ne može ni vidjeti. Nema niti jedne fotografije starog lapidarija u gradskoj vijećnici niti povijesti zbirke kamenih ulomaka, a željezne kuke koje drže kamene ulomke nakaradno su prevelike.

Brodogradnja. Foto: autor

Dobro je da je u upotrebu vraćen podrum muzeja. Izlaganje arheoloških nalaza u ambijentu neožbukanih zidova s dijelom prirodne stijene daju muzeju pomalo i scenski sadržaj koji svojom artificijelnošću odgovara duhu vremena virtualnih atrakcija. U cijelom postavu jedino je arheološki dio u podrumu razrađeniji.

Pogrešno shvaćanje prezentacije je izlaganje karata u ostakljenim prozorima velike kutije u sobi brodogradnje. Kartografski prikazi obale i otoka su dijelom izloženi u izvornim listovima,

dijelom u kopijama za koje ne postoji nikakva potreba zaklanjanja iza stakla. Karte osvijetljene sa strane izgledaju kao posebno vrijedni predmeti, što zapravo nisu. Cijela vitrina zaprema veći dio zida ionako skućene sobe, a fiksni izrezi otvora onemogućavaju laku promjenu postava karata i dodavanje objašnjenja ili proširenja. Dva modela broda na vrhu vitrine kao da su usput ostavljeni. Besmisleno je izlaganje fotokopije lista Statuta grada i otoka Korčule u zasebnom staklenom kubusu.

Povijest Korčule i izgradnje grada je opisana na dvije ploče gustog teksta, bez grafičkih prikaza razvoja grada i okolice. Tako se nigdje ne može doznati kako je grad izgledao u XV. stoljeću, a kako u XVII., kada su izgrađene kuće, a kada zidine. Kako GMK nije samo muzej grada, nego i otoka (nemoguće je razlučiti ta dva pojma), neophodno je bilo u prikazu povijesti izložiti razvoj naselja, pučanstva i privrede na cijelom otoku. Model grada usred sobe sa svjetlećim zgradama (pritiskom na tipku) je ponajbolji rekvizit postava, ali se trebao

Središnja soba muzeja. Foto: autor

povezati s ekranima na kojima bi se moglo više doznati o izabranoj zgradi i povijesnim mijenama kroz stoljeća.

Oblikovanje opreme i soba nije domišljeno te se nailazi na previše nespretnosti. Police za knjige u radnom prostoru kustosa su nepromjenjive visine tako da znatan dio knjiga ne može vertikalno stajati, pa cijela polica više izgleda kao dekorativni element, nego funkcionalna oprema. Rukohvati na stubištu ugrađeni u zid se ne mogu uhvatiti jer je premalo prostora da prsti uđu u utor iza rukohvata. Stropovi iz novog čistog blanjanog drva su ujednačene boje, pa su tamno obojane cijevi sprinklera, crne rasvjetne šine i svjetiljke u neugodnom kontrastu prema drvu i kamenim zubima. Oprema zgrade je hipertehnificirana, upravljanje rasvjetom, razglasom, ekranima i projektorima je centralizirano, djelatnici muzeja nemaju nadzora nad većim dijelom opreme i instalacija. Rasvjeta se ne može ručno prilagođavati na rasvjetnim mjestima, pa se energija troši na osvijetljavanje osunčanih soba, a većinu radnog vremena muzej ionako nema posjetilaca. Stalan rad ekrana, projektor i rasvjete povećava troškove održavanja, a energetska učinkovitost i štednja energije je zanemarena.

Vodeni sprinkler sustav gasi požar napajanjem iz električne mreže, nije autonoman. Postoji

opasnost od šteta natapanja vodom u slučaju pucanja ampula ili gašenja požara jer osoblje nije obučeno za upravljanje sustavom, a prilično je upitna opravdanost vodene sprinklerske instalacije u ovakvim zgradama.

Kako je cijela zgrada muzeja malena (593 mq), a sprinklerska stanica je zauzela bivši skladišni prostor, muzej nema niti spremišta za fundus niti radionica. To bi se trebalo urediti u zapadnoj susjednoj zgradi, a improvizirano spremište je za sada u palači Arneri.

U okružju

Korčula nema sreće s novogradnjama zadnjih desetljeća, uništile su i prostor i stare povijesno vrijedne zgrade. Grubo projektirana betonska obnova palače Arneri je krajem 1980-ih godina uništila većinu povijesnih slojeva u sklopu od sedam zgrada u vlasništvu Grada, a da zgrade još uvijek nisu dovršene za zamišljenu galerijsku namjenu. Politički nametnuta gradnja marine istočno od grada je uništila čitavu uvalu i arhitektonski i krajobrazno. Izgradnja mastodontske zgrade na Potoku je uništila i pogled s groblja na grad i pogled s mora na Korčulu sa zaleđem, a da uporabljivost zgrade nije opravdala tako agresivan zahvat.

Nastavak neprimjerenih zahvata u povijesnu građu grada je imao podršku i gradske uprave, pa su tako nedavno rutinski i neprofinjeno uređene zgrade oko tzv. muzeja Marka Pola.

Uređenje palače Gabrieli je još jedan neskladan i problematičan zahvat novih građevnih tehnologija u stare kamene zgrade, propuštena je prilika da cjelovita građevinska obnova najvrednije palače na glavnom trgu bude primjer promišljenog i opreznog postupanja sa spomeničkom baštinom. U uvjerenju da betonske konstrukcije ojačavaju kamene zgrade napravilo se puno pogrešaka od Kneževog dvora u Dubrovniku do palače Arneri u susjedstvu. Izradom nosive konstrukcije od drva je smanjena ugradnja betona, ali je zadržana građevinska agresivnost prema kamenoj građi jer se još uvijek nije došlo do spoznaje da su konstrukcije koje su izdržale stoljeća možda ipak bolje od novih znatno predimenzioniranih rješenja s novijim materijalima.

Zbog manjka vrednovanja povijesnih slojeva i slabog osjećaja za povijesne i oblikovne vrijednosti, građevinski zahvati su bili nedovoljno obazrivi i razrađeni, bez izvedbenih finesa poželjnih kod stare povijesne arhitekture. Vrlo dobro su izvedene nove drvene konstrukcije, a i fasada je pažljivo i primjereno očišćena i restaurirana. Želja za novim izgledom muzeja je nadvladala uvažavanje historijskih vrijednosti, a iz neznanja u prezentiranju građevinske povijesti palača Gabrieli očituje spomeničku vrijednost samo na fasadama.

Kako se radi o spomeniku kulture više kategorije, uspješnost obnove treba prvenstveno mjeriti odnosom prema baštini, jer su oprema i uređenje prolazni prema potrebama. Uređenje GMK očituje puno slabosti pristupa povijesnim zgradama u muzejskoj upotrebi gdje arhitektonsko oblikovanje i opremanje dominira nad povijesnim slojevima i muzejskim izlošcima. Tu je želja za nametanjem novih oblika nadvladala likovnu osjećajnost, znanje historiografije te volju i znanja povjesničara i kustosa, pa je oblikovanje postalo neobazrivo prema povijesnoj vrijednosti palače i izloženim predmetima. Izgubljena je draž da je muzej stara zgrada, da su ambijenti soba (makar i ne izvorni) u duhu prošlih vremena.

Novi postav je slijedio staru koncepciju podjele na predmetne cjeline, a nije išao za dijakronijskim izlaganjem češće prisutnim u zavičajnim i gradskim

U odnosu na početke izložbene djelatnosti u Korčuli 1954., uzimajući u obzir onovremene i današnje tehničke i financijske mogućnosti, novi postav je pokazatelj slabih dostignuća našeg vremena, relativno daleko ispod svojevremenih uspjeha pionira muzejske djelatnosti na otoku.

muzejima. Budući da postav muzeja nije završena stvar, nego stručni i organizacijski razvojni proces, veliki je propust što nova oprema muzeja ne omogućava lagane i jednostavne promjene u izlaganju i prezentaciji izložaka. Oprema bi trebala omogućiti lagano dodavanje i izuzimanje izložaka, prigodno variranje prostorne organizacije i kretanja posjetilaca, višenamjensku uporabu za razne prilike i reagiranje na odziv i interese publike. Salon na drugom katu nastao okupljanjem predmeta iz raznih korčulanskih kuća je jedina prostorija gdje je dojam cjeline jači od percepcije pojedinih predmeta.

Novi postav odaje dojam nedorađenosti, pa je neophodno da se manjkovi uskoro popune i greške isprave. Svakako treba temeljito preraditi informacije na ulazu u muzej, prva informacija ne treba biti o prošlosti muzeja, nego o sadašnjosti: gdje se što nalazi, kako se obilazi. Treba objasniti razvoj grada i grafički prikazati promjene (tlocrti pretpostavljenih stanja kroz stoljeća). Nužno je da se sve legende uz predmete ujednače i da budu dostupne za čitanje, a za sve kamene fragmente treba pojasniti odakle dolaze. Postav treba stalno dorađivati i dopunjavati kako bi posjetioци bili zadovoljniji i bogatiji znanjem nego što je to bilo prijašnjih desetljeća.

U odnosu na početke izložbene djelatnosti u Korčuli 1954., uzimajući u obzir onovremene i današnje tehničke i financijske mogućnosti, novi postav je pokazatelj slabih dostignuća našeg vremena, relativno daleko ispod svojevremenih uspjeha pionira muzejske djelatnosti na otoku.